

رهبری دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی؛ یک مطالعه مروری

فرشاد عطایی

دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات، سنندج ataiei.farshad59@gmail.com

چکیده

دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی از جمله تأثیرگذارترین سازمان های اجتماعی هستند که در توسعه و گسترش هنجارهای اجتماعی سهم بسزایی دارند. هنجارهای مورد پذیرش در جامعه زمانی درک خواهند شد که نهادی دانش محور، به آنها توجه کند. از مهم ترین هنجارهای عصر نوین در جوامع توجه ویژه سازمان ها به نقش پاسخگویی آنها است. این مزیت در فرهنگ سازمان ها به عنوان یک اصل نهادینه شده است. بنابراین مطالعه حاضر با هدف بررسی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری رهبری، دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی صورت گرفته است.

مطالعه حاضر از نوع مروری می باشد که از طریق جستجو در پایگاههای اطلاعاتی مگیران ، سیویلیکا ، گوگل اسکالر ، الزویر و ساینس دایرکت در محدوده سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ صورت گرفته است جستجوی مقالات براساس کلیدواژه های رهبری ، رهبری دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی ، انجام گردید .

نتایج نشان می دهد پیوند جامعه و دانشگاه و مشارکت نخبگان در فرایند حل مسائل محلی و منطقه ای از ضرورت های مسئولیت اجتماعی است و این مشارکت می تواند از طرق مختلفی چون نقد کارشناسی برنامه ها و عملکردهای دولت، همکاری با سازمان های مردم نهاد و کمک به تدوین سیاست ها و اجرای برنامه ها تحقق یابد. نهادینه سازی ایده مسئولیت اجتماعی دانشگاه نیازمند توان افزایی در رهبری و ترمیم اعتماد به یکدیگر است.

واژه های کلیدی

رهبری، دانشگاه، رهبری دانشگاهی، مسئولیت اجتماعی

۱. متن مقاله

ما در جامعه ای زندگی می کنیم که در آن، تقاضا برای رفتن به دانشگاه به نسبت قابل ملاحظه ای در حال افزایش است. اما تقاضای رو به افزایش به مقاطع دانشگاهی (چه در سطح اجتماعی و چه در سطح دولت و بنگاه) به نوبه ی خود ایجاب می کند که متقاضیان، خواهان اطلاعات کافی از مقاطع دانشگاهی باشند تا بتوانند نسبت به تقاضا محور بودن و مشتری گرا بودن کارکردهای مختلف آن اطمینان یابند. در واقع از دانشگاه ها انتظار می رود که خود را به صورت شفاف در معرض ارزیابی ذی نفعان قرار دهند و اطلاعات لازم در باره منابع، فرایندها، برون دادها و پی آمدهای خود را در اختیار آنها بگذارند و پاسخگویانه گزارش دهند و مهمتر از همه آیا آنها ارزش افزوده ای ایجاد می کنند و چطور؟ (ایتون^۱، ۲۰۰۶). دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی از جمله تأثیرگذارترین سازمان های اجتماعی هستند که در توسعه و گسترش هنجارهای اجتماعی سهم بسزایی دارند. هنجارهای مورد پذیرش در جامعه زمانی درک خواهند شد که نهادی دانش محور، به آنها توجه کند. از مهم ترین هنجارهای عصر نوین در جوامع توجه ویژه سازمان ها به نقش پاسخگویی آنها است. این مزیت در فرهنگ سازمان ها به عنوان یک اصل نهادینه شده است (شافعی و عزیزی، ۱۳۹۲). رهبری مؤثر باید مسیری را در جهت هدایت تلاش های همه کارکنان برای به انجام رساندن اهداف سازمان فراهم آورد. بدون وجود رهبری ممکن است حلقه اتصال موجود در میان اهداف فردی و سازمانی، ضعیف یا گسیخته شود. این موضوع می تواند به موقعیت نامطلوبی منجر شود که در آن، کار انفرادی صرفا در جهت دستیابی به اهداف فرد انجام می گیرد و در عین حال کل سازمان کارایی و کفایت خود را از دست داده و از دستیابی به اهداف خویش باز می ماند (فاسمی، ۱۳۸۲).

روش کار

مطالعه حاضر از نوع مروری می باشد که از طریق جستجو در پایگاههای اطلاعاتی مگیران^۲، گوگل اسکالر^۳، الزویر^۴ و ساینس دایرکت^۵ در محدوده سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ صورت گرفته است جستجوی مقالات براساس کلیدواژه های رهبری دانشگاهی^۶، مسئولیت اجتماعی^۷، انجام گردید و پس از بررسی متن مقالات ۲۵ مقاله واجد معیارهای ورود به مطالعه بر مبنای ارتباط موضوعی با هدف مطالعه و در راستای رهبری دانشگاهی و مسئولیت اجتماعی انتخاب شده اند.

^۱ Eitoun

^۲ magiran

^۳ Google Scholar

^۴ Elsevier

^۵ Sciencedirect.

^۶ Academic leadership

^۷ Social Responsibility

بحث

با توجه به نتایج بدست آمده از تحلیل های صورت پذیرفته می توان نتیجه گرفت رهبری به عنوان یک کنش فرهنگی، رفتاری آموختنی است، چنانکه افراد آن گونه که سازمان انتظار دارد اجتماعی می شوند. بدیهی است امکان دارد رهبران به جامعه ای داخل شوند و نتوانند انتظارات افراد آن را برآورده سازند (تیرنی و مینور^۸، ۲۰۰۶). یکی از چالش های عمده ای که سازمان ها و رهبرانشان با آن مواجه اند، توانایی حفظ انسجام فرهنگ و در عین حال انطباق با چالش ها، تهدیدها و فرصت هایی است که از بیرون متوجه آنها می شود (یلدر^۹، ۲۰۰۶). مقوله رهبری دانشگاهی به این اشاره دارد که چگونه رهبر بر اساس ارزش های سازمانی و انتظارات مورد توافق، سازمان را هدایت می کند. چگونه رهبر دانشگاهی با هیئت علمی و کارمندان ارتباط برقرار می کند و چگونه با ایجاد محیط یادگیری امکان توسعه عملکرد دانشگاهی را بالا می برد. چگونه رهبر دانشگاهی، سازمان دانشگاه را اداره می کند و در قبال منافع عمومی تاجه حد احساس مسئولیت می کند. طالب رهبری بودن کار آسانی است، اما به رغم هزاران مقاله بررسی و دیگر کارهای پژوهشی و علمی، واقعیت این است که اطلاعات در باره چیزی که ما آن را رهبری می نامیم بسیار اندک است. هنوز توافقی درباره تعریف رهبری، سنجش، ارزیابی و ارتباط آنها با نتایج وجود ندارد و درک روشنی و واضحی در باره اینکه چه چیز رهبران را از غیر رهبران متمایز می سازد، یافت نمی شود (بیرنباوم^{۱۰}، ۱۳۸۲). با این وصف، می توان رهبری دانشگاه را با درک معانی که در سازمان دانشگاه شکل می گیرند و تعامل او با آنها مرتبط دانست. آماندا سینگر در اواخر قرن بیستم، هشت مقوله را در مورد رهبر دانشگاه ها عنوان کرده است: ۱- مدیریت سازمان دانشگاهی، ۲- مدیریت اکادمیک، ۳- برنامه ریزی راهبردی، ۴- مدیریت اقتصادی، ۵- مدیریت تغییر و تحول، ۶- مدیریت نمادها، ۷- مدیریت تیم سازی، ۸- مدیریت بهبود کیفیت (یمینی، ۱۳۸۸). رهبری جزء جدایی ناپذیر مدیریت و دشوارترین اصل آن است. امروزه نقش مدیر به عنوان رهبر چنان اهمیت یافته است که بخش های دولتی و خصوصی در جست و جوی یافتن مدیرانی هستند که قدرت و توان رهبری سازمانی را داشته باشد. وظایف مدیران در سازمان ها برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل است. اما نقش اساسی رهبران در سازمان اثرگذاری بر دیگران است به نحوی که کارکنان با میل و رغبت کار کنند و فعالیت بیشتری از خود نشان دهند (هانت^{۱۱}، ۱۹۹۱).

رهبری آموزشی فعالیتی سازمانی است که فرصت های یادگیری را برای توسعه حرفه ای معلمان و به منظور پیشرفت دانش آموزان در فعالیت های آموزشی، فراهم می کنند. یک رهبر آموزشی بر کیفیت آموزش به عنوان اولین اولویت مدرسه تمرکز دارد. در رهبری آموزشی توجه به جای تدریس بر یادگیری است، به طوری که دوفور^{۱۲} (۲۰۰۲) اصطلاح «رهبر یادگیری^{۱۳}» را به جای «رهبر آموزشی^{۱۴}»

^۸ Tierney & minor

^۹ yelder

^{۱۰} Birnbaum

^{۱۱} Hunt

^{۱۲} Dufour

نشستین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

به پیشنهاد نموده است (عبدالهی و همکاران، ۲۰۱۳).

مدیر در نقش رهبر آموزشی به تمهید شرایط مناسب برای شکل‌گیری یادگیری کمک می‌کند (ساک، ۱۳۸۰). مدیران باید هرچه بیشتر در جهت افزایش دانش، بینش، توانمندی‌ها و مهارت‌های مدیریتی و رهبری کارکنان کوشا باشند تا بتوانند به جای انباشت صرف محفوظات در اذهان دانش‌آموزان، چگونگی یادگیری و راه و روش‌های رشد و پیشرفت در دنیای بسیار پیچیده امروز را به آنها بیاموزند. سطح انتظارات دنیای امروز از مدیران مدارس، رهبری آموزشی است و نه مدیریت. اگر مدیری به صفات برجسته رهبری مزین شود، به یقین می‌تواند با فراهم کردن فرصت مشارکت کارکنان و معلمان مدرسه، زمینه‌های رشد و پیشرفت آنان را فراهم آورد و با ایجاد جو مناسب برای رشد و پیشرفت دانش‌آموزان، به طور مستمر بر درجه کارآمدی مدرسه تحت نظر خود بیفزاید و از انجام این مهم که غایت وجودی مدرسه و محیط آموزشی است، بر خود بیبالد (رئیس دانا، ۱۳۸۶).

رهبران دانشگاه‌ها باید منافع طیف وسیعی از ذینفعان از جمله دولت‌ها، دانشجویان، ارگان‌های اعتباربخشی، کارکنان علمی یا اداری، و شرکای صنعتی را برآورده کنند همچنین، رهبران دانشگاهی باید استانداردهای بالایی از تحقیق، آموزش و خدمات را حفظ کنند علاوه بر این، رهبری در دانشگاه‌ها در چندین سطح مختلف شامل افراد، تیم‌ها، و کل سازمان انجام می‌شود. این عوامل و عوامل دیگر به این نتیجه منجر شده‌اند که رهبری در حیطه‌ی شرکتها و سازمانهای تجاری، هر چقدر هم که پیچیده باشد، قطعاً نسبت به رهبری در دانشگاه پیچیدگی کمتری دارد (بران و همکاران^{۱۵}، ۲۰۱۶).

اگر رهبران دانشگاهی بتوانند سرمایه‌های اجتماعی را در دانشگاه افزایش دهند می‌توان پیش‌بینی کرد که بهره‌وری دانشگاه‌ها نیز به میزان چشمگیری بیشتر خواهد شد. سرمایه‌ی اجتماعی ناظر به منبعی اجتماعی ساختاری است که دارای افرادی شمرده می‌شود که ورود افراد را به کنش‌های اجتماعی آسانتر می‌کند. بنابراین رهبران آموزش عالی با افزایش ذخیره‌ی سرمایه‌ی اجتماعی، کار دانشگاهی را اثربخش می‌سازد. این گونه رهبری دربرگیرنده‌ی رهبری آموزشی، رهبری پژوهشی، مدیریت کارا و عادل، راهبرد و روشن‌بینی، رهبری دگرگون‌ساز و مشارکتی و توانایی‌های بین‌فردی است (آهنچیان، ۱۳۸۴). سخت‌ترین چالش‌ها و دلالت‌ها برای رهبری در بافت علمی شامل مدیریت خودمختاری، تغییرات مداوم، عدم قطعیت در محیط‌های کاری علمی، کوتاهی نسبت به انتخاب و پیشرفت نظام‌مند رهبر می‌باشد (بران و همکاران، ۲۰۱۶).

^{۱۳} learning leader

^{۱۴} Instructional leader

^{۱۵} Braun

نشتمین کنفرانس ملی علوم انسانی و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

مسئولیت اجتماعی دانشگاه به عنوان یک خط مشی از کیفیت اخلاقی عملکرد اجتماع دانشگاهی (دانشجویان، اساتید و کارکنان اجرایی) می باشد که از طریق مدیریت مسئول امور آموزشی شناختی، نیروی انسانی و تأثیرات محیطی ناشی از فعالیت های دانشگاهی، در یک گفت و گوی تعاملی با جامعه برای ترویج توسعه انسانی پایدار انجام می شود (ریزر^{۱۶}، ۲۰۰۷). دانشگاه تأثیر مستقیمی بر آینده جهان به وسیله آموزش متخصصان و رهبران دارد. اما اغلب یک بازیگر (فعال) اجتماعی است که می تواند آموزش و پرورش دانشجویان را مطابق با واقعیت اجتماعی خارجی و ایجاد دانش در دسترس برای همه، ترویج دهد (پاچون^{۱۷}، ۲۰۰۹).

امروزه دانشگاه ها نمی توانند به عنوان سیستم های وابسته به خود و بدون ارتباط مستقیم با دیگر زمینه های اجتماعی پایدار بمانند. دانش و نوآوری به عنوان نیروهای محرک رشد اقتصادی، توسعه اجتماعی و ارتقاء شغلی شناخته شده اند (تونی و سچنلر^{۱۸}، ۲۰۱۱). انتقال دانش به شکل فزاینده های موضوع سیاست عمومی و اقتصادی شده است و محدود به آموزش و پرورش نیست. با این وجود باید در نظر داشته باشیم که ادراک فرهنگی متفاوتی از دانش و شیوه های انتقال، مخصوصاً عقل سنتی و دانش بومی که تا حدودی به حاشیه رانده شده اند وجود دارند (گیفری و راتو^{۱۹}، ۲۰۱۴).

مسئولیت اجتماعی دانشگاه، به دنبال کمک به جهان برای جلوگیری از بحران اقتصادی جهانی با استفاده از دانش تولید و انتقال دانشگاه به منظور یافتن راه حل برای مشکلات تجاری است. هنگام رسیدگی به مسئولیت اجتماعی در دانشگاه ها باید دو جنبه اصلی در نظر گرفته شود (هرابوس^{۲۰}، ۲۰۱۱). جنبه اول در ارتباط با تکامل اخلاقی دانشجویان است: اینکه چگونه دانشگاه ها می توانند از موقعیت استراتژیک خود در جهت تشویق دانشجویان برای تفکر عمیق تر درباره مسائل اخلاقی استفاده می کنند (باک^{۲۱}، ۱۹۸۲). چندین نویسنده از نظریه ای در حال حاضر جهانی است حمایت می کنند. آنها بیان می کنند که نظریه های مدیریتی در این دانشگاه ها آموزش داده می شود و مسئولیت پذیری را تحقق نمی بخشد و تمرکز بر رهبری مبتنی بر ارزش ندارند، دانشگاه ها باید بیشتر بر تکامل مهارت های مثل تفکر انتقادی و استدلال اخلاقی تمرکز کند (گومز^{۲۲}، ۲۰۱۴).

^{۱۶} Reiser

^{۱۷} Pachon

^{۱۸} Thoni & Schneller

^{۱۹} Giuffre & Ratto

^{۲۰} Hrubos

^{۲۱} Bok

^{۲۲} Gomez

مفهوم جدید گام‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه، بیشتر برای درخواست سیاست‌های آموزشی است که می‌تواند مشوق ارتباط بیشتر بین اهداف سیاسی دانشگاه‌ها و محیطی که در آن عمل می‌کنند باشد (هرا^{۲۳}، ۲۰۰۹). مسئولیت اجتماعی دانشگاه نیازمند یک چشم‌انداز دو طرفه بین دانشگاه‌ها و اجتماع است که مستقیماً شامل تکثیر استفاده‌های حیاتی دانش در جامعه و اقتصاد می‌شود. مسئولیت اجتماعی دانشگاه مفهومی وسیع و تکاملی است. مسئولیت اجتماعی دانشگاه باید به عنوان مسئولیت مشترک دانشگاه‌ها در کمک به بهبود اجتماعی از طریق ادغام سیاست‌های مسئولیت اجتماعی در مدیریت نهادی، آموزش، تحقیق و خدمات و فعالیت‌های عمومی در نظر گرفته شود. بنابراین مسئولیت اجتماعی دانشگاه می‌تواند تجدیدگر نقش سنتی دانشگاه‌ها برای بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی انسان و پاسخگویی به نیازهای اجتماعی باشد (واتسون و همکاران^{۲۴}، ۲۰۱۱). مسئولیت اجتماعی دانشگاه از توسعه زیست محیطی دانشگاه حمایت می‌کند که این متعاقباً موجب افزایش رغبت و خدمات‌رسانی شده و در عین دستیابی به اهداف اقتصادی نیز میسر می‌شود. سطوح مسئولیت اجتماعی به سطح اقتصادی (اصول حاکمیت شرکتی، ارتباط با ذینفعان، کیفیت و ایمنی خدمات و تولیدات و غیره)، سطح اخلاقی (کدهای اخلاقی، محافظت از کپی و رایب و غیره) سطح خرده اجتماعی (خط مشی استخدام، آموزش کارکنان و رشد صلاحیت‌ها، ایمنی و سلامت کارکنان، تعادل کار و زندگی) و سطح بشردوستانه فعالیت‌های داوطلبانه و خیریه دانشگاه) و سطح زیست محیطی (ساختار سازمانی زیست محیطی، محافظت از منابع طبیعی، سرمایه‌گذاری در تکنولوژی‌های زیست محیطی و غیره) تقسیم می‌شوند (تترا^{۲۵} و همکاران، ۲۰۱۰).

چالش‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه تعدادی از ناظران آموزش عالی اخیراً به تغییر نیروها، روند و چالش‌های آموزش عالی اروپا توجه کرده‌اند. به عنوان مثال گیبونز^{۲۶} بیان می‌کند که دانشگاه‌ها امروزه تحت تأثیر زمینه‌های جدیدی هستند که در آن قرار می‌گیرند. دانشگاه‌ها تغییری پیشرو در تفکر سیاسی، جهانی سازی، نوآوری و دانش اقتصاد هستند که تحت تأثیر این شرایط آموزش عالی رقابتی‌تر می‌باشد. حجم گسترش آموزش عالی، کاهش هزینه‌های عمومی برای آموزش عالی، تنوع قوانین آموزش عالی، بین‌المللی کردن آموزش

^{۲۳} Herrera

^{۲۴} Watson

^{۲۵} Tetrevoa

^{۲۶} Gibbons

عالی، تجاری کردن آموزش عالی با توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات حاصل شده است. این دیدگاه تا حدی مشابه با دیدگاه فلت^{۲۷} است، کسی که بیان می کند علی رغم تفاوت های تاریخی، اجتماعی، سیاسی بین کشورها در حال حاضر شباهت هایی در سیستم آموزش عالی وجود دارد (حیدری، ۱۳۹۶).

نتیجه گیری

مسئولیت اجتماعی دانشگاه به این معناست که اساتید، پژوهشگران و دانشجویان نسبت به محیط اطراف خود اعم از فضای دانشگاه، فضای شهر، منطقه و کشور حساس باشند و درک علمی از موضوعات و مسائل مبتلا به داشته باشند. همچنین پیوند جامعه و دانشگاه و مشارکت نخبگان در فرایند حل مسائل محلی و منطقه ای از ضرورت های مسئولیت اجتماعی است. این مشارکت می تواند از طرق مختلفی چون نقد کارشناسی برنامه ها و عملکردهای دولت، همکاری با سازمان های مردم نهاد و کمک به تدوین سیاست ها و اجرای برنامه ها تحقق یابد، در این میان نقش رهبری دانشگاهی از اهمیت ویژه ای برخوردار می باشد. یکی از موانع جدی ایفای مسئولیت های اجتماعی دانشگاه در فرایند سیاست گذاری، فاصله میان دانشگاهیان و مدیران اجرایی و رهبری آنان است. از یک سو نهاد دانشگاه با تکیه بر توان علمی و زمینه های فکری و دانشی، بر سیاست های علمی و کارشناسی تأکید دارد و ریشه بسیاری از معضلات کشور را سیاست های غیر کارشناسی و تصمیم های شتاب زده می داند. از سوی دیگر مدیران سیاست گذار و اجرایی در حوزه های مختلف توان خود را صرف حل مسائل روزمره و پاسخگویی به انتظارات مردم در راستای توسعه کشور می کنند. یکی از مهمترین هدف گذاری ها در این حوزه، نزدیک کردن این دو طیف و رسیدن به یک نگاه تعاملی است. زمینه سازی افزایش مشارکت و همدلی دانشگاه و دولت، به دلیل وجود همین زوایا و تفاوت نگاه، نیاز به تلاش فراوان دارد و فرایندی زمانبر است. دانشگاه و دولت هر کدام با چالش ها و معضلاتی روبرو هستند و رفع این موانع خود یکی از پیش زمینه های حضور و مشارکت دانشگاهیان و نخبگان در فرایند سیاست گذاری و توسعه کشور است. دانشگاه با مشکلاتی چون افت کیفیت آموزش، توده ای و کالایی شدن آموزش، تبعیض های آموزشی و پژوهشی دست و پنجه نرم می کند و دولت را همچون کارفرمایی می بیند که به دانشگاه احساس نیاز نمی کند و زبان علم نمی داند. دولت و حاکمیت نیز درگیر مسائلی چون ناکارآمدی مفرط، نظام اداری فرسایشی، ساختارهای اصلاح نشده و فقدان نگاه راهبردی برای حل معضلات است و دانشگاهیان را همچون برج عاج نشینانی می بیند که مسائل کشور را نمی دانند و سر در پژوهش های محض و غیر کاربردی دارند. نهادینه سازی ایده مسئولیت اجتماعی دانشگاه نیازمند توان افزایشی در رهبری و ترمیم اعتماد به یکدیگر است. دانشگاهیان و نخبگان ما باید روش های بهره گیری از دانش برای حل مسئله را تمرین کنند و توسعه پژوهش های کاربردی را در دستور کار قرار دهند. مدیران و سیاستگذاران نیز باید جایگاه علم و اندیشه رهبری را در فرایندهای تصمیم گیری و اجرا درک کنند و مشارکت نخبگان را در اولویت بگذارند. در این میان توسعه علوم انسانی و اجتماعی در راستای شناخت و اصلاح وضعیت دانشگاه در گام نخست و سپس درک جامعه محلی اطراف دانشگاه باید محوریت پیدا کند

و اساتید و پژوهشگران دانشگاهی از دانش اجتماعی برای ارائه پیشنهادات سیاستی و حل مسائل اجتماعی استفاده کنند. این مهم خود موجب توسعه علوم انسانی و گسترش پژوهش‌های کاربردی و سیاستی می‌شود و رابطه دانشگاه و جامعه را تقویت می‌کند. نتایج این پژوهش به مسئولان و مدیران دانشگاه‌های کشور پیشنهاد می‌شود که از رهبران مسئولیت محور و اثربخش در سازمان استفاده نمایند تا بتوانند موجب ارتقاء مرجعیت اجتماعی شوند.

جدول شماره ۱: نتایج جستجو مقالات			
ردیف	نویسنده/ نویسندگان	سال	عنوان مقاله
۱	صالحی عمران و همکاران	۱۳۹۰	بررسی میزان توجه به شاخص‌های مسئولیت اجتماعی شرکت در رشته‌های فنی و مهندسی
۲	حسین چاری و همکاران	۱۳۹۱	مسئولیت‌پذیری اجتماعی به منزله جلوه‌ای از عقلانیت؛ تلاشی برای کنکاش در نقش دانشگاه
۳	عزیزی و شافعی	۱۳۹۲	مطالعه وضعیت مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمانی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی غرب کشور (طراحی یک الگوی ارزیابی)
۴	اصلاحی و عباس زاده	۱۳۹۲	بررسی رابطه بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی و سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیأت علمی دانشگاه ارومیه
۵	ویسه و همکاران	۱۳۹۳	بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی بر تعهد سازمانی مورد مطالعه، کارکنان دانشگاه ایلام
۶	محمملو و همکاران	۱۳۹۳	شناسایی مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی دانشگاه با استفاده از تکنیک دلفی فازی
۷	بمانی و همکاران	۱۳۹۴	بررسی مسئولیت اجتماعی در ارزیابی عملکرد موسسات کوچک و متوسط (مطالعه موردی: مراکز آموزش عالی غیرانتفاعی مشهد)
۸	تابان و علیپور	۱۳۹۵	پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی کارکنان بر تعالی منابع انسانی (مورد مطالعه: کارکنان دانشگاه ایلام)
۹	جاجرمی زاده و همکاران	۱۳۹۵	بررسی نقش مداخله‌گر مسئولیت اجتماعی سازمان در رابطه بین رهبری اخلاقی و رفتارهای ناهنجار کارکنان در دانشگاه شیراز
۱۰	حبیبی و همکاران	۱۳۹۵	مؤلفه‌های ارتقاء مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی
۱۱	حیدری	۱۳۹۶	تحلیل برنامه‌های کلان نظام آموزش و پرورش بر اساس تئوری مسئولیت اجتماعی
۱۲	محمدی	۱۳۹۸	رابطه سبک‌های رهبری با جو سازمانی و شایسته‌سالاری مدیران دانشگاه شهید بهشتی
۱۳	امامی میبیدی و همکاران	۱۳۹۸	طراحی الگوی شایستگی‌های رهبری در دانشگاه‌های دولتی شهر تهران
۱۴	حسنوند و جوکار	۱۳۹۸	بررسی رابطه بین هوش معنوی با رهبری اثربخش مدیران دانشگاه‌های شهرستان خرم‌آباد

۱۵	جمیله	۲۰۱۲	آیا دانشگاه می تواند به عنوان یک راهبر در مسئولیت اجتماعی سازمانی نقش ایفا کند؟
۱۶	سنجی داهان و سنول	۲۰۱۲	مسئولیت اجتماعی در مؤسسات آموزش عالی
۱۷	سارت	۲۰۱۴	مدل جدید رهبری برای مدیریت دانشگاه برای نوآوری و کارآفرینی
۱۸	کواين لان	۲۰۱۴	رهبری برای آموزش و یادگیری دانشجویان در آموزش عالی
۱۹	ساواج و همکاران	۲۰۱۵	یادگیری تجربی برای رهبری پایدار در آموزش عالی
۲۰	محمد علائک الدین	۲۰۱۵	چارچوبی برای مسئولیت اجتماعی و پایداری دانشگاه: مورد مطالعه دانشگاه سوئد ملی مصر
۲۱	هوفمی‌یر و همکاران	۲۰۱۵	رهبری در یادگیری و آموزش در آموزش عالی
۲۲	سراب آتاکان و توتکو اکر	۲۰۱۶	هویت سازمانی یک دانشگاه مسئول به لحاظ اجتماعی: یک مطالعه موردی در زمینه ی بخش آموزش عالی ترکیه
۲۳	والکر و کارلی	۲۰۱۶	بررسی، ارزیابی و تحلیل رهبری یادگیری کار محور در بافت تحصیلات تکمیلی
۲۴	کلودیا لئونتاروس و همکاران	۲۰۱۶	سازمان یادگیرنده و مسئولیت اجتماعی در مؤسسات آموزش عالی رومانی
۲۵	ماینداس و همکاران	۲۰۱۶	مسئولیت اجتماعی دانشگاه: تحلیل پایه دانشجویان در برزیل

مراجع

شافعی، رضا، عزیزی، نعمت اله (۱۳۹۲) «مطالعات مسؤولیت پذیری اجتماعی سازمانی در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی غرب کشور (طراحی یک الگوی ارزیابی)»، فصلنامه رفتار سازمانی در آموزش و پرورش، ش (۲)، ص ۲۲-۵.

قاسمی، بهروز. (۱۳۸۲). تئوری های رفتار سازمانی، چاپ اول. تهران: انتشارات هیأت.

نیکنامی، مصطفی. (۱۳۸۱). تفاوت ها و شباهت های رهبری و مدیریت و اهمیت نقش آنها در موفقیت سازمان. فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش. ۲: ۳۰.

یمینی، محمد (۱۳۸۸). پیچیدگی های ارزیابی در آموزش عالی، مجموعه مقالات همایش ملی ارزیابی در آموزش عالی، انجمن آموزش ها عالی ایران.

رئیس دانا، فرخ لقا. (۱۳۸۶). مدیریت و رهبری آموزشی در مدارس کار آمد. فصلنامه مدارس کار آمد. ۱: ۲۴-۲۶.

آهنچیان، نرگس (۱۳۸۴). نقش رهبری آموزش عالی در ایجاد سرمایه‌ی اجتماعی در دانشگاه فردوسی مشهد. پایان نامه ارشد، دانشگاه

اهواز:

صالحی عمران، ابراهیم، ثابتی، عبدالحمید، حسن زاده بارانی کرد، سودابه(۱۳۹۱). بررسی اهمیت شاخص های مسوولیت اجتماعی شرکت ها در مراکز صنعتی و دانشگاه ها . آموزش عالی ایران، ۴(۲) (پیاپی ۱۴)، ۱-۳۵.

حسین چاری، مسعود و انجم شعاع، محمدرئوف و احمدی، علی(۱۳۹۱). مسوولیت پذیری اجتماعی به منزله جلوه ای از عقلانیت: تلاشی برای کنکاش در نقش دانشگاه، کنفرانس ویژگی های ملی ۵ گانه تحول در شخصیت ایرانیان و پیشرفت ایران،

اصلاحی، محمد و عباس زاده، سید میر محمد(۱۳۹۲). بررسی رابطه بین مسوولیت پذیری اجتماعی و سرمایه اجتماعی در میان اعضای هیئت علمی دانشگاه ارومیه، کنفرانس بین المللی مدیریت چالشها و راهکارها، شیراز.

ویسه، صیدمهدی و نوری زاده، همایون و نامدار جویمی، احسان(۱۳۹۳). بررسی تاثیر مسوولیت اجتماعی بر تعهد سازمانی (مورد مطالعه، کارکنان دانشگاه دولتی ایلام)، اولین همایش ملی الکترونیکی دستاوردهای نوین در علوم مدیریت و حسابداری، تهران.

شناسایی مؤلفه های مسوولیت اجتماعی دانشگاه ها با استفاده از تکنیک دلفی فازی مطالعه موردی: دانشگاه شیراز

علی محمد لو، مسلم، اکبری، بنفشه، مهدویان پور، الهام(۱۳۹۳). شناسایی مؤلفه های مسوولیت اجتماعی دانشگاه ها با استفاده از تکنیک دلفی فازی مطالعه موردی :دانشگاه شیراز. آموزش عالی ایران، ۶(۳)، ۱۶۱-۱۹۲.

بمانی، عاطفه و نقیبی، سپیده و شهنسوزی، سود(۱۳۹۴). بررسی نقش مسوولیت اجتماعی در ارزیابی عملکرد مؤسسات کوچک و متوسط مطالعه موردی: مراکز آموزش عالی غیرانتفاعی مشهد، دومین کنفرانس بین المللی آینده پژوهی، مدیریت و توسعه اقتصادی، مشهد.

ابان، محمد و علیپور، رضا(۱۳۹۵). بررسی تاثیر مسوولیت پذیری اجتماعی کارکنان بر تعالی منابع انسانی (مورد مطالعه : کارکنان دانشگاه ایلام)، همایش بین المللی مدیریت نوین در افق ۱۴۰۴، تهران.

جاجرمی زاده، محسن و عباسی، عباس و اکبری سیستانی، مریم(۱۳۹۵). بررسی نقش مداخله گر مسوولیت اجتماعی سازمان در رابطه بین رهبری اخلاقی و رفتارهای ناهنجار کارکنان در دانشگاه شیراز، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهشهای کاربردی در مدیریت و حسابداری، تهران.

حبیبی نوید، وظیفه دوست حسین، جعفری پریش(۱۳۹۵). مؤلفه های ارتقای مسوولیت پذیری اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۲۲(۲): ۱۲۵-۱۴۵.

حیدری، اکرم(۱۳۹۶). تحلیل تحلیل برنامه های کلان نظام آموزش و پرورش بر اساس تئوری مسوولیت اجتماعی. پایان نامه جهت اخذ کارشناسی ارشد، رشته مدیریت آموزشی، دانشگاه الزهرا (س)، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.

محمدی، سیدمیثاقیل(۱۳۹۸). رابطه سبک های رهبری با جو سازمانی و شایسته سالاری مدیران دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۹۸، اولین کنفرانس بین المللی راهکارهای نوین در مهندسی، علوم اطلاعات و فناوری در قرن پیش رو.

امامی میبدی، احمدعلی و رحیمیان، حمید و عباس پور، عباس و غیائی ندوشن، سعید(۱۳۹۸). طراحی الگوی شایستگی های رهبری در دانشگاه های دولتی شهر تهران.

حسنوند، مهدیه و جوکار، علی اکبر (۱۳۹۸). بررسی رابطه بین هوش معنوی با رهبری اثربخش مدیران دانشگاه های شهرستان خرم آباد، پنجمین همایش ملی پژوهش های نوین در برنامه ریزی درسی ایران، تهران.

Eitoun, A. (۲۰۰۶). TQM in higher education; A review. *International Journal of Quality & Reliability Management*. Jul ۱۹۹۷ Volume: ۱۴ Issue: ۵ Page ۵۲۷-543.

Tierney, William G., Minor, James T., (۲۰۰۴), Cultural Perspective on Communication and Governance, *New Directions For Higher Education*, No. ۱۲۷, Wiley Periodicals Inc.

Yielder, Jill (۲۰۰۶), Management and Leadership in the Contemporary Universities, *Journal of Higher Education Policy and Management*, Vol ۲۶, No. ۳, pp. ۳۱۵-325.

Reiser, J. (۲۰۰۷). Managing University Social Responsibility (USR). *International Sustainable Campus Network: Best Practices—Future Challenges*.

Giuffré, L., & Ratto, S. E. (۲۰۱۴). A New Paradigm in Higher Education: University Social Responsibility (USR). *Journal of Education & Human Development*, ۳(۱), ۲۲۱-238.

Gomez, L. (۲۰۱۴). The importance of university social responsibility in Hispanic America: A responsible trend in developing countries. In *Corporate Social Responsibility and Sustainability: Emerging Trends in Developing Economies*. Emerald Group Publishing Limited. pp. ۲۴۱-268.

Watson, D., Hollister, R., Stroud, S. E., & Babcock, E. (۲۰۱۱). The engaged university: *International perspectives on civic engagement*. Taylor & Francis.

Tetrevova, L. I. B. E. N. A., & Sabolova, V. (۲۰۱۰). University stakeholder management and university social responsibility. *WSEAS Transactions on Advances in Engineering Education*, ۷(۷), ۲۲۴-233.

Frolova, I., & Lapina, I. (۲۰۱۴). Corporate social responsibility in the framework of quality management. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, ۱۵۶, ۱۷۸-182.

Fry Louis, W. F. Locum, I. R & John, W. (۲۰۰۸). Maximizing the Triple Bottem Line through Spiritual Leadership. *Organizational dynamics*, Vol, ۳۷, PP: ۸۶-96.

García-Morales, V.J., Jiménez-Barrionuevo, M.M., Gutiérrez-Gutiérrez, L., (۲۰۱۲). Transformational leadership influence on organizational performance through organizational learning and innovation, *Journal of Business Research* ۶۵, p.p. ۱۰۴۰-۱۰۵۰.

Gentle, P., & Clifton, L. (۲۰۱۷). *How does leadership development help universities become learning organisations? The Learning Organization*, ۲۴ (۵).

Geva, A. (۲۰۰۸). Three models of corporate social responsibility: Interrelationships between theory, research, and practice. *Business and society review*, ۱۱۳(۱), ۱-41.

Garrity, R. (۲۰۱۰). *Future leaders: putting learning and knowledge to work*. On the horizon, ۱۸ (۳), ۲۶۶-278.

Horsman, J. H. (۲۰۰۱), Perspectives of servant leadership and spirit in organization, *A Dissertation for the degree Doctor of Philosophy, Gonzaga University*.

Humphreys, J.H. (۲۰۰۵). Contextual implications for transformational and servant leadership: A historical approach. *Management Decision*, ۴۳(۱۰): ۱۴۱۰-1431.

Isa, S. M. (۲۰۱۲). Corporate Social Responsibility: What can we learn from the Stakeholders?. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, ۶۵, ۳۲۷-337.

Jankalova, M. (۲۰۱۶). Approaches to the evaluation of Corporate Social Responsibility. *Procedia Economics and Finance*, ۳۹, ۵۸۰-587.

- Lapiņa, I., Maurāne, G., & Stariņeca, O. (۲۰۱۴). Human resource management models: aspects of knowledge management and corporate social responsibility. *Procedia-social and behavioral sciences*, ۱۱۰, ۵۷۷-586.
- Masoud, N. (۲۰۱۷). How to win the battle of ideas in corporate social responsibility: the International Pyramid Model of CSR. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, ۲(۱), ۴.
- Quinlan, K. M. (۲۰۱۴). Leadership of teaching for student learning in higher education: what is needed?. *Higher Education Research & Development*, ۳۳(۱), ۳۲-45.
- Nusair, Naim., Ababneh, Raed., Bae, Yun Kyung. (۲۰۱۲). The impact of transformational leadership style on innovation as perceived by public employees in Jordan, *International Journal of Commerce and Management*, Vol. ۲۲, No. ۳, ۱۸۲-201.
- O moh, O. (۲۰۰۷). Analysis of Servant Leadership Characteristics: A Case Study of Community College President, A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree Doctor of Philosophy, Capella University. ۲۰۰۷. p ۱۵.
- Rahman, S. (۲۰۱۱). Evaluation of definitions: ten dimensions of corporate social responsibility. *World Review of Business Research*, ۱(۱), ۱۶۶-176.
- Royburg, G. (۱۹۹۶). *Measuring Quality and Effectiveness in Schools Alberta: Doctoral Dissertation of University of Alberta.*
- Sart, G. (۲۰۱۴). The new leadership model of university management for innovation and entrepreneurship. *Eurasian Journal of Educational Research*, (۵).
- Sanlam, C, O'Higgins, E. (۲۰۱۲), Enhancing employee outcomes, *Leadership & Organization Development Journal*, Vol. ۳۳, No. ۲, ۱۴۹-174.
- Ubius, U., & Alas, R. (۲۰۱۲). The impact of corporate social responsibility on the innovation climate. *Engineering Economics*, ۲۳(۳), ۳۱۰-318.
- Vasilescu, R., Barna, C., Epure, M., & Baicu, C. (۲۰۱۰). Developing university social responsibility: A model for the challenges of the new civil society. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, ۲(۲), ۴۱۷۷-4182.
- Viiitala, R. (۲۰۰۴). Towards knowledge leadership. *Leadership & Organization Development Journal*, ۲۵ (۶), ۵۲۸-544.
- Washington, R & Field, H. S. (۲۰۰۶), Individual Difference in Servant Leadership: The Roles of Values and Personality, *Leadership and Organization Development Journal*, ۲۷(۸), ۷۰۰-71.
- Yang, L. R., Huang, C. F., & Hsu, T. J. (۲۰۱۴). Knowledge leadership to improve project and organizational performance. *International Journal of Project Management*, ۳۲ (۱), ۴۰-53.
- Zhang, L., & Cheng, J. (۲۰۱۵). Effect of knowledge leadership on knowledge sharing in engineering project design teams: the role of social capital. *Project Management Journal*, ۴۶ (۵), 111-124.

ششمین کنفرانس ملے
علوم انسانے و آموزش و پرورش با محوریت توسعه پایدار

6th National Conference on
Humanities and Education With a focus on sustainable development
www.mpconf.ir

Abstract

Universities and higher education centers are among the most influential social organizations that play an important role in the development and expansion of social norms. Accepted norms in society will be understood when a knowledge-based institution pays attention to them. One of the most important norms of the modern age in societies is the special attention of organizations to the role of their accountability. This advantage is institutionalized in the culture of organizations as a principle. Therefore, the present study aimed to investigate the effectiveness and effectiveness of leadership, academia and social responsibility.

The present study is a review that was done by searching the databases of Migrants, Civilica, Google Scholar, Elsevier and Science Direct in the period from 2010 to 2019. The articles were searched based on the keywords leadership, academic leadership and social responsibility.

The results show that the connection between the community and the university and the participation of elites in the process of solving local and regional problems is one of the necessities of social responsibility. Plans to be realized. Institutionalizing the idea of university social responsibility requires empowering leadership and restoring mutual trust.

Keywords: Leadership, University, University Leadership, Social Responsibility